

LOKALISERINGSUTREDNING FILSBÄCK SOLPARK

1. INLEDNING OCH SYFTE

Soltech Energy Solutions 1988 AB (nedan kallad "Soltech") avser etablera en markbaserad solpark i Lidköpings kommun. Som underlag för bedömning av den mest lämpade plats för ändamålet har denna lokaliseringsutredning tagits fram. Utgångspunkten för utredningen är att identifiera den plats med största möjliga miljö- och samhällsnytta i form av att produktion av förnybar el kan åstadkommas med minsta möjliga påverkan på människors hälsa och miljön.

Lokaliseringsutredningens syfte är att:

- Redovisa den urvalsmetod som använts för utredningen,
- Konkretisera och motivera vilka kriterier för miljöpåverkan och markhushållning (marktyper) som Soltech anser är lämpliga vid val av lokalisering,
- Redovisa alternativa lokaliseringar,
- Redovisning och motivering till vald plats för planerad verksamhet samt
- Redovisa planerad verksamhets förenlighet med 3 kap. 4 § miljöbalken.

2. URVALSMETOD

Soltech arbetar löpande för att identifiera lokaliseringar lämpade för etablering och drift av markbaserade solparker. Arbetet med att identifiera lämpliga lokaliseringar för solparker sker inledningsvis genom en förstudie som efterföljs av en GIS-analys och en fördjupad analys av de i GIS-studien identifierade alternativ.

Nedan beskrivs metod och avgränsningar samt resultat av den lokaliseringsutredning som har genomförts.

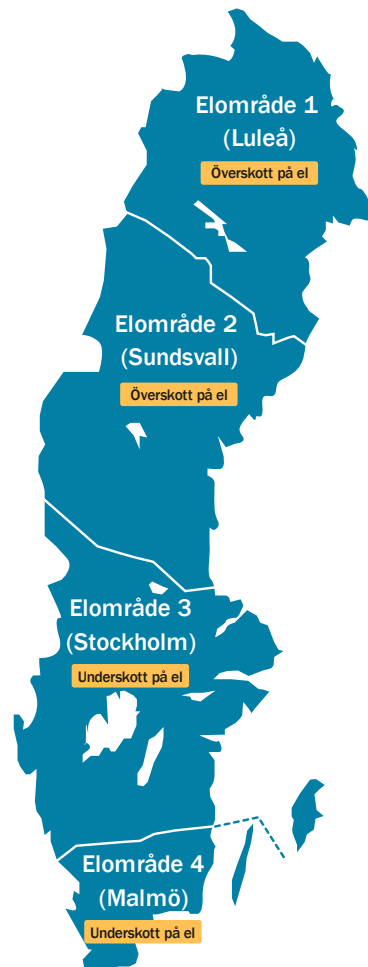
2.1 FÖRSTUDIE

Inledningsvis genomförs en förstudie. Inom ramarna för förstudien bestäms en geografisk avgränsning för efterföljande GIS-analys. De parametrar som utreds under förstudien är följande:

- Elområde och elbehov
- God solinstrålning
- Möjliga anslutningspunkter

2.1.1 Elområde och elbehov

Sverige är indelat i fyra elområden, se Figur 1. I norra Sverige produceras mer el än vad som förbrukas, medan det i södra Sverige förbrukas mer energi än vad som produceras. Därför transporteras elen genom stamnätsledningarna från norr till söder¹. Stamnätsledningarna har dock inte den kapacitet att transportera de mängder som södra Sverige är i behov av. Detta har skapat en elbrist i södra Sverige. Därtill planeras flera stora elintensiva anläggningar i norra Sverige, vilket sannolikt innebär att mer av den el som produceras där också kommer att konsumeras där. Det i sin tur medför att bristen på energi i södra Sverige ökar ytterligare.

Figur 1. Kartbild över Sveriges fyra elområden (© Energimarknadsinspektionen).

I södra Sverige har elbristen medfört ett hot mot framtida investeringar i industrier och deras utvecklingspotential. Parallellt ökar elektrifieringen inom alla sektorer och därmed även elbehovet. I till exempel transportsektorn ska användning av fossila bränslen fasas ut för att etappmålet, en reduktion av koldioxidutsläppen med 70% till 2030 jämfört med 2010 ska kunna realiseras². En utbyggnad av lokala elförsörjningen i södra Sverige är därför högst angeläget.

Det är främst inom elområde 3 och 4 (SE03 och SE04) det föreligger ett underskott på el. Soltech prioriterar därför dessa elområden för etablering av solparker.

¹ <https://ei.se/konsument/el/sa-har-fungerar-elmarknaden/elomrade>

² [Sveriges utsläpp av växthusgaser \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

2.1.2 God solinstrålning

Solinstrålning är ett mått på infallande solstrålning på en yta, dvs mängden solenergi på en given yta under en given tidsrymd. Detta uttrycks vanligen i kilowattimmar (kWh) per kvadratmeter per dag alternativt, per år eller watt per kvadratmeter. Solinstrålningen skiljer sig runt om i Sverige på grund av dels det lokala klimatet, det vill säga soltimmar eller solskenstid, dels på reflektionen av solstrålar från havsytan eller ytan på större sjöar.

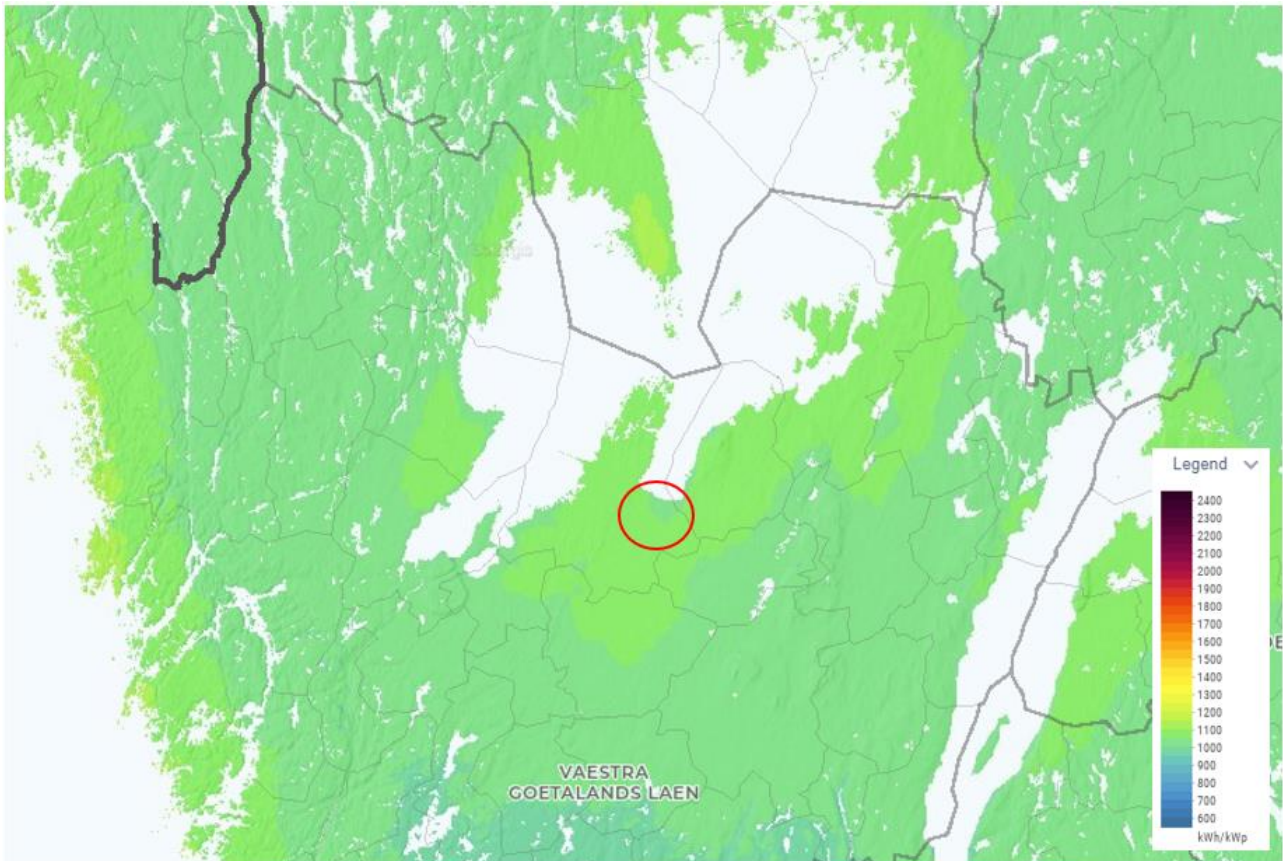
En skillnad i solinstrålning på 50 kWh/m² och år mellan två områden med 1000 kWh/m² och 950 kWh/m² (exempelvis i Smålands inland) kan leda till att en solpark på 50 MW producerar ca 2,5 miljoner kWh mer per år, vilket motsvarar hushållsel för cirka 500 villor årligen. Över solparkens förväntade drifttid på 40-50 år kan den totala produktionsskillnaden uppgå till 100-125 miljoner kWh.

Den höga solinstrålningen i södra Sverige, längs med kusterna och de större sjöarna är en viktig grund för val av lokalisering eftersom hög solinstrålning ger en hög nyttjandegrad av solpaneler. Detta innebär att det krävs färre hektar av solpaneler på en plats med hög solinstrålning än på en plats med lägre solinstrålning. Utöver att mindre mark behöver tas i anspråk innebär det även att mindre material behövs för att producera samma mängd energi, vilket ger ett lägre miljö- och klimatavtryck.

För denna lokaliseringsutredning har solinstrålning utretts via Global Solar Atlas³, se figur 2.

Lokaliseringsutredningens utredningsområde är beläget inom den röda cirkeln i figuren. Solinstrålningen bedöms som god och likvärdig för hela utredningsområdet.

³ <https://globalsolaratlas.info/map>

Figur 2. Solinstrålning, valt utredningsområde ligger inom röd cirkel i figuren (© Global solar atlas).

2.1.3 Möjliga anslutningspunkter

Befintlig elinfrastruktur och möjliga anslutningspunkter är av stor betydelse och väger tungt i arbetet med att identifiera lämpliga lokaliseringar. Trycket på elnätet är idag generellt mycket högt och möjligheterna att ansluta till elnätet är begränsade, vilket i praktiken innebär stora utmaningar i att hitta möjliga anslutningspunkter.

Det finns ingen öppen information om var i elnätet det finns utrymme/kapacitet att ansluta en elproduktionsanläggning utan verksamhetsutövare behöver tillfråga den aktuella nätägaren, tillika områdeskoncessionären, för varje enskilt solparksprojekt. I detta fall är det Lidköping elnät som är områdeskoncessionär. Därutöver behöver verksamhetsutövaren även visa för områdeskoncessionären att det finns en pågående dialog om utveckling av elproduktion med markägare i närheten av en specifik anslutningspunkt, exempelvis i form av en avsiktsförklaring.

I dialog med Lidköpings Elnät har en anslutningspunkt identifierats till befintlig transformatorstation på fastigheten Lidköping Kartåsen 1:5. Anslutningspunkten har därmed valts som utgångspunkt för föreliggande lokaliseringstudie.

2.2 GIS-ANALYS

Baserat på de begränsningar som lokaliseringsutredningens förstudie resulterat i har en GIS-analys inom valt område utförts. GIS-analysen har baserats på tillgänglig och inhämtad geografisk information från olika offentliga källor. De parametrar som har beaktats vid föreliggande GIS-analys är:

- Avstånd till vald/anvisad anslutningspunkt (3 km),
- Markbeskaffenhet och marktyp:
 - Jordbruksmark eller skogsmark
 - Jorddjup (under 0-1 m jorddjup i SGU:s jorddjupskarta ska undvikas)
 - Marklutning max 10 grader i öst-västlig riktning,
- Sammanhängande areal,
- Avstånd till närliggande bostadshus (minst 100 meters avstånd ska hållas till närliggande bostadshus),
- Riksintressen och skyddade områden,
- Fornlämningar och andra värden för kulturmiljön,
- Utpekade naturvärden.

2.2.1 Avstånd till anslutningspunkt

Anslutning av en solpark till elnätet innebär en mer eller mindre påtaglig påverkan av miljön till följd av markarbetet och materialåtgång som nedgrävning av kabel mellan anläggning och anslutningspunkt innebär. Avståndet till befintlig elinfrastruktur och möjliga anslutningspunkter är således en avgörande faktor för val av plats för en markbaserad solpark.

Hur långt avstånd som kan anses vara försvarbart för en solpark varierar från fall till fall och är främst beroende av antalet möjliga anslutningspunkter identifierade i närområdet, utformning av dessa⁴ samt solparkens storlek. Av förståeliga skäl har en större solpark bättre ekonomiska förutsättningar att bekosta en längre anslutningssträcka än en mindre park. Utan att ta hänsyn till eventuella hinder (exempelvis att vattendrag behöver korsas eller skyddsvärda områden undvikas) som innebär en merkostnad är anslutningskostnaden i sig en stor kostnad som ökar proportionerligt med avstånd från anslutningspunkten.

För vald anslutningspunkt bedöms, utöver ny anslutningsledning till solparken, andra kostnadskrävande åtgärder behövas. Med anledning av det har avståndet för denna utredning bestämts till högst tre km från anslutningspunkten för att projektet ska vara ekonomiskt rimligt.

2.2.2 Markbeskaffenhet och marktyper

Idealisk markyta för en solpark är en skuggfri och plan yta. Utöver detta bör marken vara fri från berg i dagen då uppförandet av montagesystemen, dvs konstruktionen som solpanelerna fästs på, pålas ner i marken. Alternativet till pålning är fristående markförankring eller en hybridlösning (grundare pålning där pålen också gjuts fast i ett mindre fundament). Detta innebär att montagesystemet förankras med betongblock som ligger på den jämnade markytan. Anläggningskostnaden ökar och likaså miljöpåverkan. Baserat på ovanstående är jordbruksmark det mest fördelaktiga alternativet, men med en del markförberedande arbete kan även skogsmark vara av intresse.

Länsstyrelsen i Skåne har genom projektet "Solmarken" (Länsstyrelsen i Skåne, 2022) gjort en sammanställning av alternativa marktyper, rapporten nämner följande alternativ: nedlagda deponier, skogsmark, industrimark, banvallar och vägkanter samt nedlagda flygfält. Dessa marktyper är samtliga viktiga komponenter i utbyggnaden av solenergi i Sverige, men är av olika skäl inte alltid jämförbara

⁴ I vissa fall kan en tilldelad anslutningspunkt innebära att endast nya anslutningsledningar krävs. I andra fall kan ombyggnad, tillbyggnad eller nybyggnation av anslutningspunkten krävas, vilket kan innebära stora och kostnadskrävande ingrepp.

alternativ till skogs- och jordbruksmark. Nedan följer motivering till vad som försvårar etablering på ovan listade marktyper.

Deponier

Nedlagda och sluttäckta deponier kan fungera, dock finns risker med pålning på sådan plats eftersom man inte vill riskera att förstöra det tätande toppskiktet. I andra fall måste man först täcka med ett tätande lager för att marken ska bli pålningsbar. Den största begränsningen ligger dock i tillgängligheten av nedlagda deponier, samt att storleken oftast omfattar endast enstaka hektar. Generellt finns inte tillräckligt stora arealer för att deponier ska vara realistiska för energiproduktion i den här skalan, framförallt om man tar hänsyn till övriga viktiga urvalskriterier som exempelvis förhållande till tillgänglig anslutningspunkt. Inga nedlagda eller sluttäckta deponier har identifierats inom utredningsområdet.

Vägområden

Banvallar och vägkanter kan vara alternativ för småskaliga anläggningar men inte för storskalig produktion. Att uppföra stora solparker i vägkanter skulle kräva att paneler sätts upp längs långa vägsträckor vilket kraftigt skulle begränsa upplevelsen av landskapet från vägen, framförallt om anläggningen hägnas in. Man måste dessutom förhålla sig till Trafikverkets zoner för tillståndsplikt och hinderfrihet.

Tak- och fasadinstallationer

Småskaliga solcellsanläggningar så som tak- och fasadinstallationer är en viktig del av klimatomställningen och Soltech driver även den utvecklingen. I det aktuella fallet bedöms takinstallationer inte vara ett realistiskt alternativ då anläggningen skulle bli allt för fragmenterad och allt för många tak skulle behövas för att uppnå samma installerade effekt. Det skulle tekniskt och praktiskt sett vara betydligt svårare, eller ekonomiskt oförsvarbart, i jämförelse med en sammanhängande markbaserad anläggning.

Nedlagda flygplatser och parkeringsplatser

Asfalterad mark så som parkeringsplatser eller nedlagda flygfält medför liksom industrimark betydligt ökade kostnader för etablering och kabeldragning vilket i vissa fall kan medföra att lönsamheten i anläggningen blir för låg. Möjligheterna är såklart också beroende av tillgången på nedlagda flygfält, samt att Försvarsmakten inte har något beredskapsintresse i dessa. Liksom med deponier finns också arealbegränsningar, vilket gör att tillräckligt stor/lämplig alternativ är få. Inga nedlagda flygplatser eller parkeringsplatser har identifierats inom utredningsområdet.

2.2.3 Riksintressen och skyddade områden

Det finns inga utpekade riksintressen eller skyddade områden inom det valda utredningsområdet.

2.2.4 Identifierade alternativa lokaliseringar

Marken inom utredningsområdet (området för lokaliseringstudien) består i huvudsak av jordbruksmark och skogsmark. Skogsmarkerna kan antas vara något mer kuperade än jordbruksmarken.

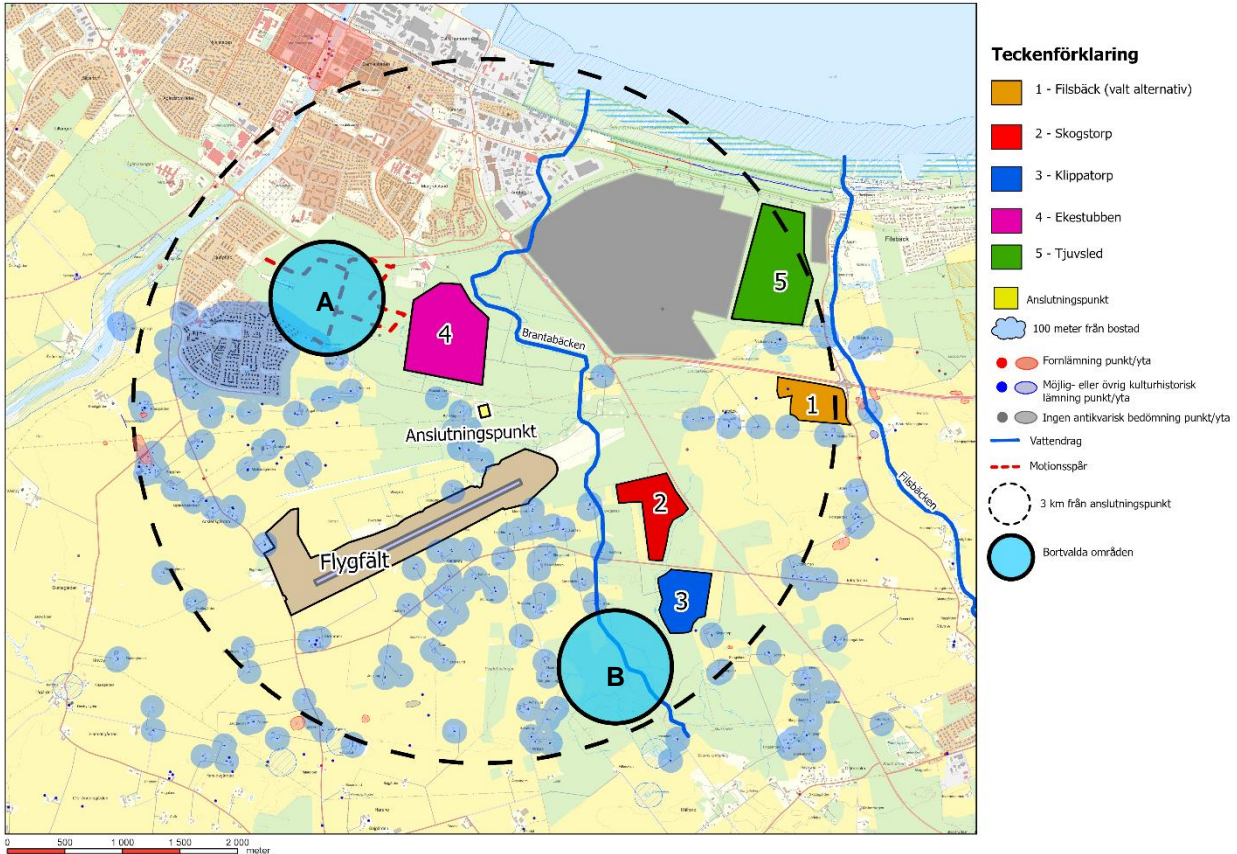
Samlad bebyggelse finns på flera platser inom hela utredningsområdet, med undantag för grönområden/skogsmark i anslutning till centrala Lidköping, jordbruksmark i den östra delen av utredningsområdet och ett område i den södra delen av utredningsområdet som består av skogsmark, se figur 3.

Område A har valts bort till följd av att det utgör ett stadsnära grönområde med utpekade värden för natur och friluftsliv, det förekommer ett motionsspår inom området och det finns ett närliggande ridhus som sannolikt utnyttjar området.

Område B har valts bort från vidare utredning på grund av alla diken, åar och vattendrag. Vilket gör att området kan antas innehålla högre naturvärden och skulle även försvåra etablering. Dessutom har två andra alternativa lokaliseringar (Skogstorp (2) och Klippatorp (3)) som också är belägna på skogsmark identifierats närmare anslutningspunkten.

Eftersom del av utredningen är att utreda om alternativ till etablering på jordbruksmark finns har inga ytterligare alternativ på jordbruksmark, utöver Filsbäck valts ut.

De alternativa lokaliseringar som identifierats framgår av figur 3.

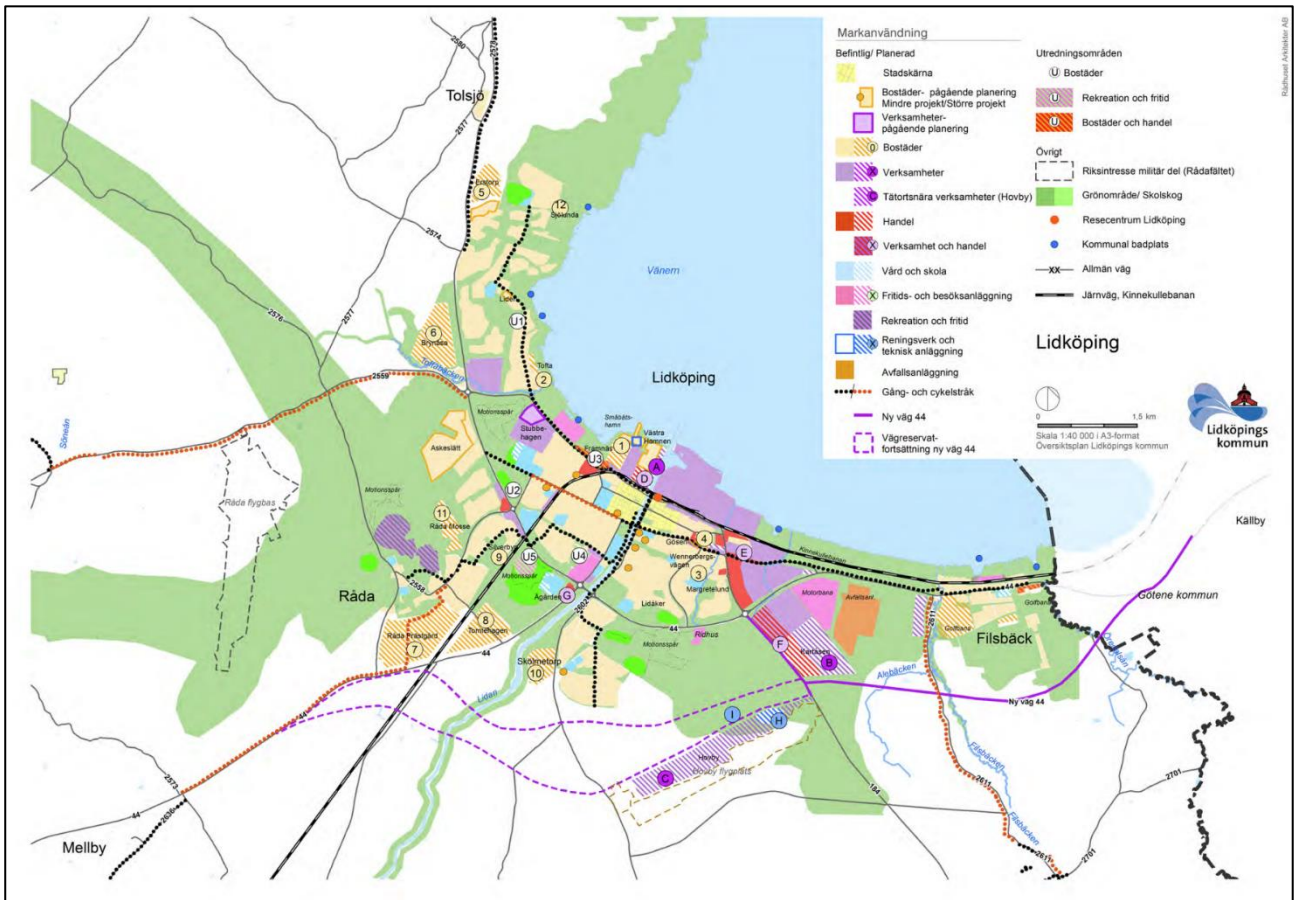
Figur 3. Identifierade lokaliseringalternativ inom utredningsområdet.

2.3 FÖRDJUPAD ANALYS

I nästa steg, efter GIS-analysen, genomförs en fördjupad analys av de möjliga lokaliseringar som identifierats i det första skedet.

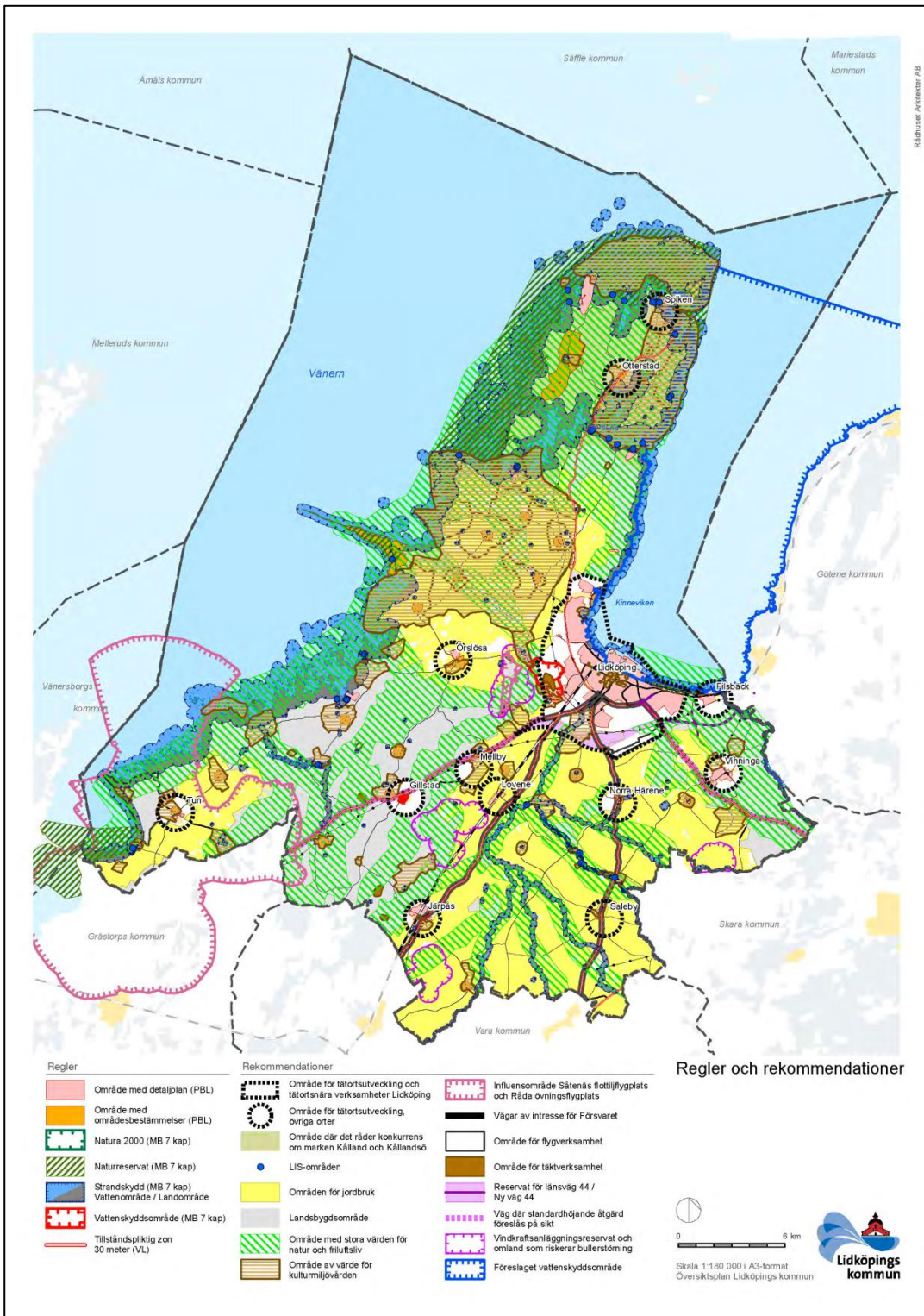
I den fördjupande analysen har en närmare analys av de identifierade alternativen gjorts, det med bland annat avseende på natur- och kulturmiljö, förenlighet med kommunala planer, rekreation och friluftsliv etc. Som en del i denna bedömning analyseras hur dessa aspekter kan förväntas komma att påverkas av en eventuell solpark, möjligheterna till samexistens, behovet av och möjligheterna till eventuella anpassningar och skadeförebyggande åtgärder.

Begränsningar enligt kommunala planer och program framgår av Figur 4. och 5. De begränsningar som är relevanta för utredningen framgår även av figur 6.

Figur 4. Markanvändningskarta från Lidköpings kommuns översiktsplan ⁵.

⁵ [Gällande översiktsplan - Lidköpings kommun \(lidkoping.se\)](https://www.lidkoping.se/om-lidkoping/planering-och-utveckling/oversiktsplan)

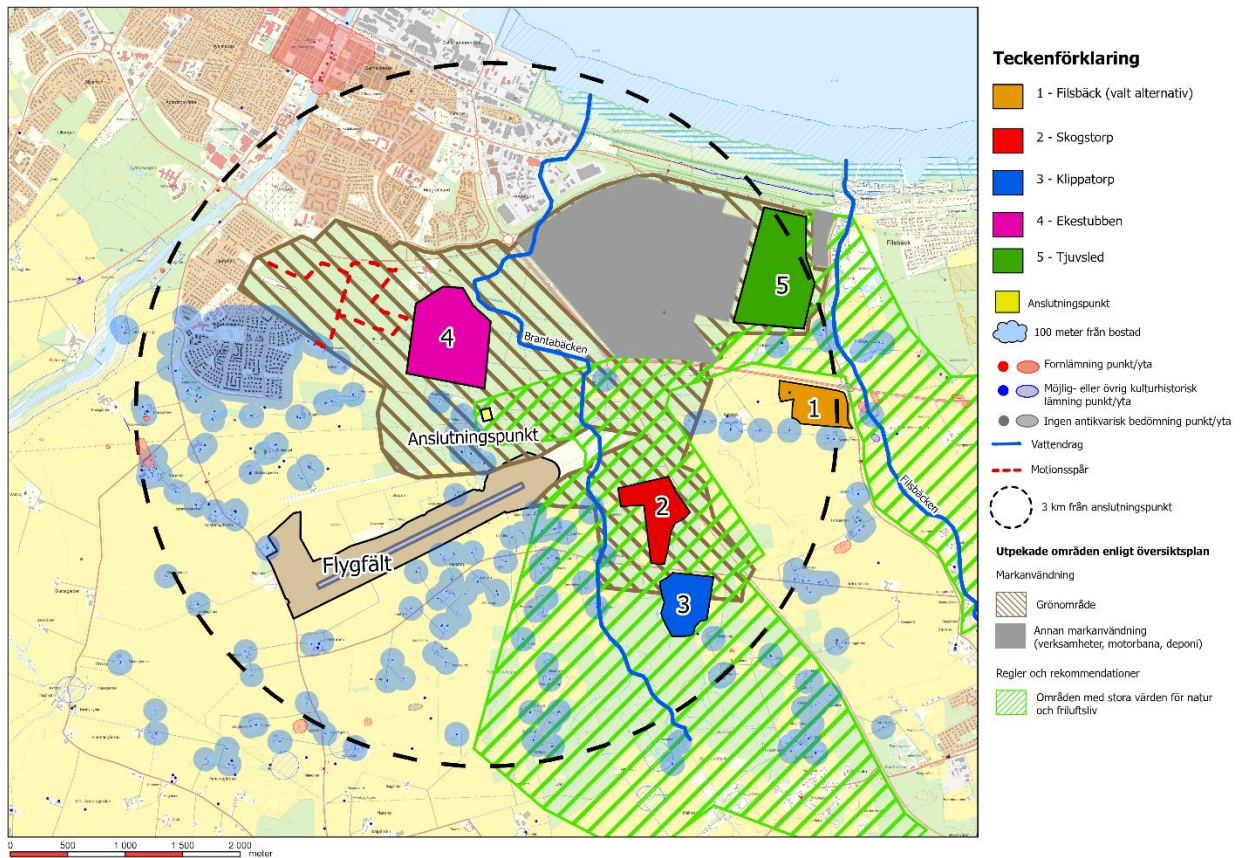
Figur 5. Regler och rekommendationer av områden inom Lidköpings kommun⁶.

⁶ Gällande översiktsplan - Lidköpings kommun (lidkopings.se)

3. REDOVISNING AV UTREDDA ALTERNATIV

Fem alternativa lokaliseringar valdes ut för vidare utredning, se figur 6 (samt bilaga 1). Utöver redan tidigare listade aspekter har alternativen utretts med avseende på följande parametrar:

- Rådande intressekonflikter med översiktsplaner, detaljplaner och/ eller andra kommunala planer och program
- Rekreation och friluftsliv
- Landskapsbild

Figur 6. Översiktskarta för utredda lokaliseringalternativ.

Bakgrundsinfo om de fem utredda alternativen framgår av tabell 1 nedan.

I tabell 2 nedan redovisas bedömning av de fem utredda lokaliseringalternativen. Bedömningen är gjord i en tregradig skala; gynnsamma, neutrala och ogynnsamma förutsättningar (se Figur 1).

Tabell 1. Bakgrundsinfo om alternativen.

	1 - Filsbäck	2 - Skogstorp	3 - Klippatorp	4 - Ekestubben	5 - Tjuvsled
Möjlig storlek på verksamhetsområde (ha)	19,5	22	20	50	52
Marktyp	Jordbruksmark	Skogsmark Sannolikt produktionsskog. Enligt skogsstyrelsens hemsida: 2,4 ha avverkades under senaste 1-3 åren och 7,4 ha avverkades >10 år sedan.	Skogsmark Sannolikt produktionsskog. Enligt skogsstyrelsens hemsida: 3,3 ha avverkades under senaste 3-10 åren och 1,5 ha avverkades >10 år sedan.	Skogsmark Mindre sannolik produktionsskog.	Skogsmark Mindre sannolik produktionsskog.
Solinstrålning (kWh/m ² och år)	983	986	988	987	981
Tillräcklig installerad effekt för planerad solpark	Ja. Det är möjligt att installera den planerade effekten inom utrett verksamhetsområde.	Nej. Utrett verksamhetsområde är inte tillräckligt för installation av planerad effekt.	Nej. Utrett verksamhetsområde är inte tillräckligt för installation av planerad effekt	Ja. Det är möjligt att installera den planerade effekten inom utrett verksamhetsområde.	Ja. Det är möjligt att installera den planerade effekten inom utrett verksamhetsområde.

Tabell 2. Översikt bedömningsgrunder och bedömning för identifierade lokaliseringalternativ.

Bedömningsgrunder	1 - Filsbäck	2 - Skogstorp	3 - Klippatorp	4 - Ekestubben	5 - Tjuvsled
Marktyp och ev skydd	Jordbruksmark. 3 kap. 4 §	Skogsmark. Sannolikt produktionsskog. 3 kap. 4 §	Skogsmark. Sannolikt produktionsskog. 3 kap. 4 §	Skogsmark. Sannolikt ej produktionsskog.	Skogsmark. Sannolikt ej produktionsskog.
Avstånd till närlutningspunkt	Ca 2,5 km	Ca 1,3 km	Ca 2,0 km	Ca 360 m	Ca 2,3 km
Markförhållanden, byggbarhet/ Behov av förberedande markarbeten	Minimalt.	Avverkning, stubbröjning, stenröjning, markutjämning osv.	Avverkning, stubbröjning, stenröjning, markutjämning osv.	Avverkning, stubbröjning, stenröjning, markutjämning osv.	Avverkning, stubbröjning, stenröjning, markutjämning osv.
Avstånd till närboende, bebyggelse	Bostäder runt om men i norr och öst ligger vägar emellan. 100 m till närmsta bostadshus.	Ligger relativt fritt från bostäder. Skogstorp gård ca 200 m väster om området.	Ligger relativt fritt från bostäder. Klippatorp gård ca 100 m SÖ om området.	Ligger nära större bebyggelse Ljunghed, Margretelund och Majåker.	Ca 200 meter till närmsta bostäder.
Planer, områdesbestämmelser	Ligger inom områden för jordbruksmark enligt ÖP:s regler och rekommendationer.	Närheten av Hovby flygfält och inom grönområde enligt ÖP markanvändning. Ligger inom område med stora värden för natur och friluftsliv enligt ÖP:s regler och rekommendationer.	Ligger inom område med stora värden för natur och friluftsliv enligt ÖP:s regler och rekommendationer.	Närheten av Hovby flygfält och inom grönområde enligt ÖP markanvändning.	Ligger inom grönområde enligt ÖP markanvändning. Ligger mellan planlagda områden för verksamhet.
Möjlighet för solpark att samexistera med nuvarande markanvändning	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej

Naturmiljö	Inga kända intressen.	Ligger inom utpekade område för stora värden för natur och friluftsliv. Inga kända intressen, men förändring av naturmiljö i och med avverkning.	Ligger delvis inom utpekade område för stora värden för natur och friluftsliv. Inga kända intressen, men förändring av naturmiljö i och med avverkning.	Inga kända intressen, men förändring av naturmiljö i och med avverkning.	Ligger delvis inom utpekade område för stora värden för natur och friluftsliv. Inga kända intressen, men förändring av naturmiljö i och med avverkning.
Kulturmiljö	Känd fornlämnning inom området har plockats bort.	Inga kända kulturmiljöintressen.	Inga kända kulturmiljöintressen.	Inga kända kulturmiljöintressen.	Inga kända kulturmiljöintressen.
Landskapsbild	Öppet område.	Läget i skogsmark innebär en hög visuell tålighet	Läget i skogsmark innebär en hög visuell tålighet.	Läget i skogsmark innebär en hög visuell tålighet.	Läget i skogsmark innebär en hög visuell tålighet.
Friluftsliv, rekreation	Området utgörs av brukad mark. Ingen förväntad påverkan.	Området utgörs av skogsmark och kan förväntas nyttjas av friluftsliv. Ligger inom <i>grönområde</i> enligt ÖP markanvändning. Ligger inom område med stora värden för natur och friluftsliv enligt ÖP:s regler och rekommendationer.	Området utgörs av skogsmark och kan förväntas nyttjas av friluftsliv. Ligger inom område med stora värden för natur och friluftsliv enligt ÖP:s regler och rekommendationer.	Ligger ca 50 m öster om markerat motionsspår. Ligger inom <i>grönområde</i> enligt ÖP markanvändning. Ligger ca 150 m söder om ridhus.	Ligger inom <i>grönområde</i> enligt ÖP markanvändning.
Övriga intressen	Inom Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt.	Inom Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt Ligger i närheten av Hovby flygfält.	Inom Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt.	Inom Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt.	Inom Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt.

Gynnsamma förutsättningar	6	4	3	3	3
Neutrala förutsättningar	4	0	2	5	4
Ogynnsamma förutsättningar	1	7	6	3	4

Gynnsamma förutsättningar	Neutrala förutsättningar	Ogynnsamma förutsättningar
---------------------------	--------------------------	----------------------------

Figur 1. Skala för bedömningsgrunder.

4. SAMLAD BEDÖMNING OCH VAL AV LOKALISERING

Valt alternativ 1 – Filsbäck har flest antal gynnsamma förutsättningar och lägst antal ogynnsamma förutsättningar av samtliga utredda alternativ. Alternativa lokaliseringar som har utretts har bedömts vara sämre bland annat med avseende på naturmiljö, friluftsliv och rekreation.

Därtill bedöms etablering i anslutning till en trafikerad väg som ett bättre alternativ då störningen av omgivningen blir mindre påtaglig vid sametablering (solpark och trafikerad väg). Alternativ Filsbäck är den enda lokaliseringen i nära anslutning till större väg.

Baserat på ovanstående bedöms Filsbäck vara den bäst lämpade platsen för etablering av planerad solpark inom lokaliseringsutredningens avgränsningar.

En viktig aspekt att beakta vid jämförelsen mellan lokaliseringalternativen är att solenergiproduktion och jordbruk är att betrakta som förenliga verksamheter. Anpassad jordbruksdrift är möjlig under anläggningens drifttid samtidigt som marken kan återställas och återgå till tidigare jordbruksdrift när anläggningen plockats bort. Under drifttiden lagras dessutom kol i marken. Så är inte fallet vid etablering på skogsmark. Skogen behöver avverkas innan etablering och skogsbruk kan inte bedrivas under solparkens drifttid eftersom anläggningen då skulle skuggas, med utebliven elproduktion som följd. Etablering på skogsmark skulle således innebära en lucka i skogsproduktionen motsvarande solparkens drifttid och den mängd koldioxid en växande skog skulle ha bundit under denna tid skulle också utebli.

Ytterligare parametrar som talar emot etablering på skogsmark är att en större yta behöver tas i anspråk (jämfört med etablering på jordbruksmark) eftersom avverkning behöver ske runt om solparken för att undvika skuggning av panelerna, vilket gör att ytan som påverkas blir större. Etablering i skogsmark är mer tekniskt komplicerad och kostsam eftersom marken är full med stubbar, grova rötter och generellt stenig vilket försvårar anläggandet.

Också med avseende på biologisk mångfald bedöms etablering på jordbruksmark som mer fördelaktigt. Då jordbruksmarken utgörs av odlade monokulturer och skogsmark ofta har bättre förutsättningar för en högre artrikedom. Det finns således möjlighet till att skapa en ökad biologisk mångfald på platsen genom åtgärder och skötsel som kan vidtas parallellt med driften av solparken. Vid etablering på skogsmark föreligger risk för att värdefulla naturområden går förlorade till följd av den avverkning som etablering av en solpark kräver.

Vad gäller produktion av livsmedel från jordbruk är ianspråktagandet av skogsmark att föredra, även om solelproduktion har goda möjligheter att samexistera med en anpassad jordbruksdrift/skötsel.

4.1 FÖRENLIGHET MED MILJÖBALKENS HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER

Av 3 kap. miljöbalken framgår balkens grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden.

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken framgår nedanstående:

”Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse.

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.”

Nedan ges Soltechs syn på planerad solparks förenlighet med miljöbalkens hushållningsbestämmelser.

4.1.1 Ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark

Nedan ges Soltechs syn på planerad solparks förenlighet med miljöbalkens hushållningsbestämmelser med avseende på jordbruksmark. Eftersom den valda lokaliseringen i föreliggande fall avser jordbruksmark har ingen mer ingående bedömning av förenlighet med etablering på skogsmark gjorts. Därtill saknas vägledande domar för etablering på skogsmark på motsvarande sätt som finns för jordbruksmark.

Mark- och miljööverdomstolen har fastställt att uppförande av en solpark på jordbruksmark innebär en ändrad markanvändning, och bestämmelserna i 3 kap. 4 § miljöbalken därför ska tillämpas (Mark- och miljööverdomstolen, 2022). Av proposition 1985/86:3 (sida 158) framgår dock att det ianspråktagande som åsyftas i 3 kap. 4 § miljöbalken innefattar åtgärder som på ett varaktigt sätt drar marken ur biologisk

produktion. Det bör därför påpekas att markanspråket för solceller inte medför att marken tas ur biologisk produktion eftersom jordbruksliknande skötsel kommer fortgå och eftersom installationen är reversibel. Detta är en stor skillnad mot markanspråk för exempelvis bostadsbebyggelse, vilket också är ett väsentligt samhällsintresse som enligt praxis tillåter att jordbruksmark tas ur bruk. Man bör ha i åtanke att paragraferna inte riktigt lämnar utrymme för en typ av verksamhet som möjliggör elproduktion utan att marken tas permanent i anspråk och där jordbruksliknande skötsel kan fortgå på hela ytan under verksamhetstiden.

Vidare anges att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för väsentliga samhällsintressen om dessa inte kan tillgodoses på annan plats. Mark- och miljödomstolen i Växjö har slagit fast att produktion av el från förnyelsebara källor kan räknas som ett väsentligt samhällsintresse (Mark- och miljödomstolen M 1026-22 samt M 15064-21 2021). För en enskild markbaserad solpark på brukningsvärd jordbruksmark finns det naturligtvis alltid en teoretisk kombination av andra ytor som skulle kunna tillgodose samma behov, men av tekniska, juridiska, kommersiella och ekonomiska skäl är det inte en möjlig lösning generellt. Genom lokaliseringens utredningen har Soltech visat varför den valda lokaliseringen bedöms vara det bäst lämpade inom utredningens avgränsning och motiverat varför det inte har bedömts finnas något likvärdigt alternativ utanför jordbruksmark inom denna avgränsning.

4.1.2 Samlad bedömning med avseende på förenlighet med miljöbalkens hushållningsbestämmelser

Det övergripande syftet med hushållningsbestämmelserna är att främja väl genomtänkta avvägningar mellan olika önskemål om att utnyttja den fysiska miljön. Vid bedömningen av den lämpligaste användningen av mark- och vattenområden ska möjligheten att samtidigt utnyttja ett område för olika verksamheter beaktas enligt 3 kap. 1 § miljöbalken. Det framgår av 3 kap. 1 § miljöbalken att föreliggande behov påverkar vad som anses vara en lämplig markanvändning. Om en solpark i kombination med jordbruksliknande skötsel är det mest lönsamma alternativet för markägaren, kan ju detta tolkas som det ändamål som marken "är mest lämpad för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov", framför allt i en tid där svenska lantbrukare redan är hårt ekonomiskt pressade av höga priser på både el och drivmedel. Att säkra Sveriges livsmedelsproduktion handlar om mer än att säkra maximal tillgänglig areal av brukningsvärd mark; lönsamhet i jordbruket är avgörande. Arrendeavgifterna för en solpark ger markägaren en säkrad och stabil inkomst på lång sikt, och kan då bidra till att trygga Sveriges livsmedelsproduktion genom att öka den ekonomiska tryggheten i lantbruksföretaget. Att förbjuda en av två verksamheter som i själva verket kan samexistera kan betraktas som att strida mot grundsyftet med 3 kap. miljöbalken om att sträva efter optimering och nyttjande av flera ändamål på samma mark.

Värt att poängtera är att Soltech inte anser att förnybar elproduktion är ett mer väsentligt samhällsintresse än livsmedelsproduktion, utan snarare att det i varje enskilt fall bör bedömas vilket som är det bäst lämpade ändamålet för marken och hur det på bästa sätt går att nyttja marken för samproduktion, givetvis utan att framtida möjligheter att bruka marken försämras.

Uppförandet av solparken Filsbäck bedöms vara förenlig med 3 kap. 4 § miljöbalken. Detta eftersom jordbruksmarken inte tas ur produktion på ett varaktigt sätt och eftersom det tillfälliga inanspråktagandet syftar till att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse som inte fullt ut kan tillgodoses utan etablering av solparker på jordbruksmark. Vidare kan, som framgår ovan, behovet av solparken inte tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Bedömningen är att elproduktion i kombination med jordbruksliknande skötsel är det ändamål som området är bäst lämpat för med hänsyn till dagens förutsättningar. Anläggningen är därmed också förenlig med 3 kap. 1 § miljöbalken.

5. REFERENSER

Energimarknadsinspektionen. [Elområde - Energimarknadsinspektionen \(ei.se\)](#)

Global Solar Atlas, 2023.

<https://globalsolaratlas.info/map?c=55.747212,13.969116,9&s=55.938433,13.96637&m=site>

Länsstyrelserna, 2023. Geodatakatalogen. <https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen>

Mark- och miljödomstolen, 2022. Mål nr M 2479–22. Dnr 525-25741-2020.

Mark- och miljööverdomstolen, 2022. Mål nr M 1026-22 samt M 15064-21.

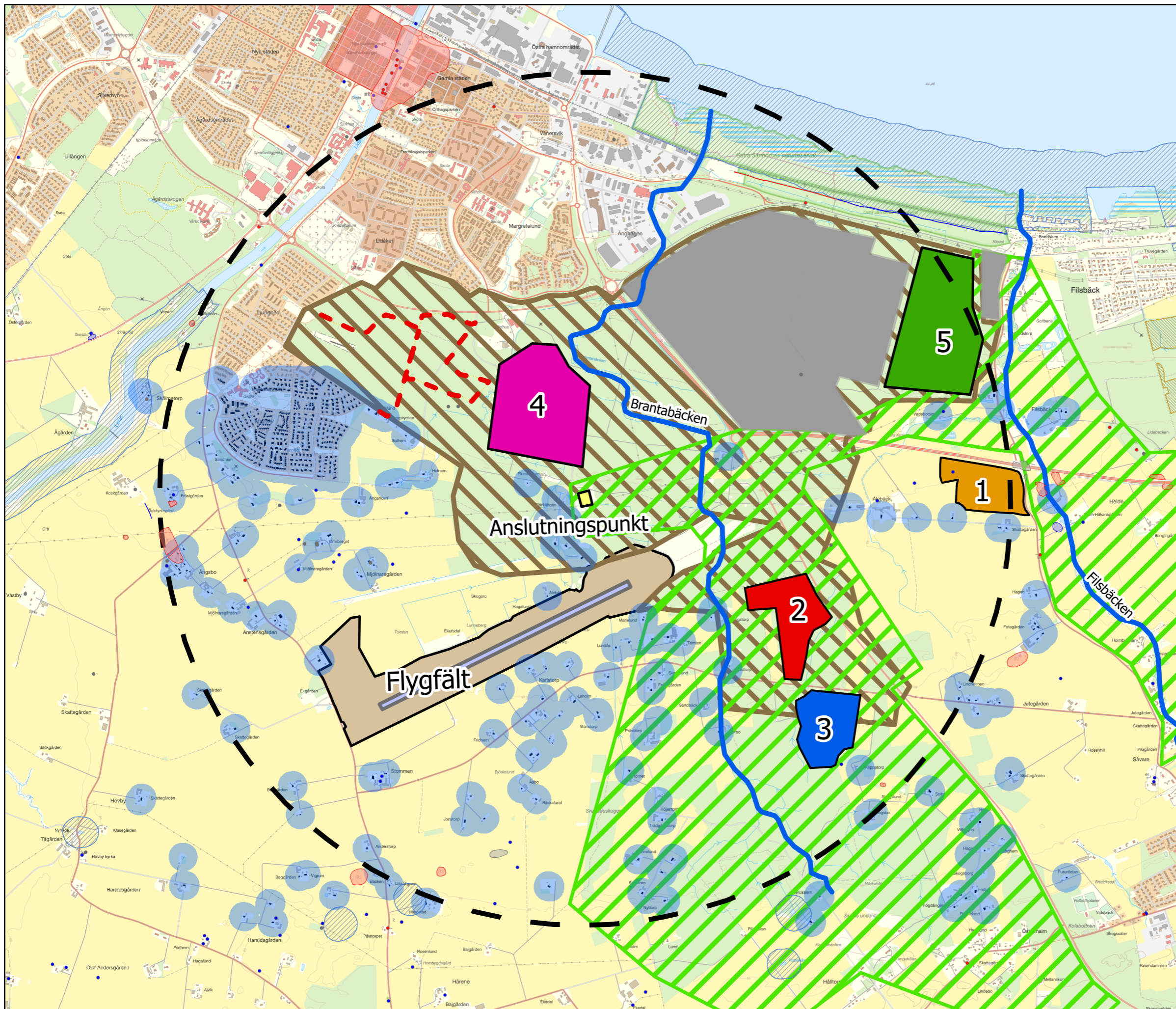
Naturvårdsverket, Skyddad natur. 2023. [Skyddad natur \(naturvardsverket.se\)](#)

Regeringens proposition 1985/86:3 med förslag till lag om hushållning med naturresurser m.m. (sida 158).

Riksantikvarieämbetet, fornsök. 2023. [Fornsök \(raa.se\)](#)

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor. 2023. [Kartor \(skogsstyrelsen.se\)](#)

VISS. 2023. [Vattenkartan \(lansstyrelsen.se\)](#)

Teckenförklaring

- 1 - Filsbäck (valt alternativ)
- 2 - Skogstorp
- 3 - Klippatorp
- 4 - Ekestubben
- 5 - Tjuvsled
- Anslutningspunkt
- 100 meter från bostad
- Fornlämning punkt/yta
- Möjlig- eller övrig kulturhistorisk lämning punkt/yta
- Ingen antikvarisk bedömning punkt/yta
- Vattendrag
- Motionsspår
- 3 km från anslutningspunkt

Utpekade områden enligt översiktsplan

Markanvändning

- Grönområde
- Annan markanvändning (verksamheter, motorbana, deponi)

Regler och rekommendationer

- Områden med stora värden för natur och friluftsliv

0 500 1 000 1 500 2 000 meter